

РОЖДЕСТВЕНСКАЯ Е.С. ПОНЯТИЕ ОСОБЕННОГО СУБЪЕКТА КАК СТОРОНЫ ИНФОРМАЦИОННО-ПРАВОВЫХ ОТНОШЕНИЙ

Исследованы профессиональные и правосубъектные основания выделения особых субъектов в классификации разновидностей участников информационных правоотношений.

\*\*\*

ROZHDESTVENSKAYA E.S. THE CONCEPTION OF PARTICULAR SUBJECT AS A JURIDICAL-INFORMATIONAL SIDE

The professional and legal subjective bases of allocation of special subjects in classification of versions of participants of information legal relations are investigated.



**Ю.О. СЕРДЮК**

*Національний університет внутрішніх справ*

УДК 364.465-057.36

## **ДЕЯКІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ (НА МАТЕРІАЛАХ ГУ МВС УКРАЇНИ В АР КРИМ)**

Розглянуті деякі аспекти соціальної роботи з сім'ями загиблих працівників органів внутрішніх справ, визначені напрямки її удосконалення.

Ст.3 Конституції України проголосила людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю, а її права і свободи та їх гарантії визначила змістом і напрямком діяльності держави [1]. Але що робити тоді, коли на ці ідеали хтось зазіхає, до кого звернутися, щоб порушені права були відновлені, а порушник був покараний? І в цьому випадку людина йде до працівника ОВС, адже на нього держава покладає обов'язки захисту особистої безпеки громадян, їх прав, свобод та законних інтересів [2, ст.2]. Та, на жаль, спеціфікою діяльності міліціонера є те, що захищаючи людину, він найчастіше ризикує не тільки своїм здоров'ям, але й життям. І сьогодні, коли відсутні військові дії та збройні конфлікти, серед працівників ОВС є загиблі.

За даними МВС України протягом десяти років, із 1990 до 1999 року, за різних обставин загинуло 690 працівників ОВС, і більше 4500 отримали поранення, у тому числі під час виконання службових обов'язків з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю – 250, поранено – 3056 працівників [3, с.3].

Тому, у сучасних умовах політичного та соціально-економічного розвитку Україна на перше місце поставила питання соціального захисту людини взагалі і працівника органів внутрішніх справ та його сім'ї окремо, тому що в силу своїх професійних обов'язків працівник ОВС перебуває у зоні підвищеного ризику.

Організація соціальної роботи з сім'ями загиблих працівників ОВС є одним з головних завдань не тільки конк-

ретного підрозділу, в якому проходив службу загиблий працівник, але й всієї держави взагалі. Проводячи роботу в цьому напрямі, ми стикаємося з багатьма проблемами, які диктує нам і соціально-економічний стан у нашій державі, та й саме життя - це і нестача коштів, і слабка організація всієї системи забезпечення даної категорії населення, починаючи з виплати страхової суми, закінчуючи вирішенням побутових питань, які виникають конкретно у кожній сім'ї. Отже, саме зараз тільки спільними зусиллями органів влади та місцевого самоврядування, кожного конкретного працівника ОВС можливе вирішення цього наболілого питання. І перші кроки в цьому напрямку вже зроблені.

9.04.1992 року Верховною Радою України був прийнятий Закон "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ", у ч.3 ст.1 якого було закріплене право членів сімей загиблого працівника ОВС на пенсію при втраті годувальника. Згідно його ч.2 ст.2 та ч.1 ст.8, членам сімей осіб начальницького і рядового складу ОВС пенсії у разі втрати годувальника призначаються незалежно від тривалості служби і забезпечуються за рахунок коштів державного бюджету України [4]. Також ст.9 Закону передбачається виплата допомоги вищезазначеній категорії громадян у порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України. Окрім того, закріплено умови призначення пенсій у разі втрати годувальника, перелік членів сім'ї, утриманців, які мають право на пенсію у разі втрати годувальника, порядок обчислення, підвищення, зміни

розміру та мінімальні розміри цих пенсій

Постановою Кабінету Міністрів України "Про додаткові пільги щодо оподаткування грошової допомоги сім'ям загиблих військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ" від 3.01.1995 року передбачено звільнення від обкладання прибутковим податком суми грошової допомоги, що надається сім'ям осіб начальницького і рядового складу ОВС, які загинули (пропали безвісти) або померли під час виконання службових обов'язків з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю [5]. Згідно із ст.23 Закону України "Про міліцію", працівники ОВС підлягають державному обов'язковому особистому страхуванню.

Так, 17.03.1998 року Президентом України був виданий Указ "Про деякі заходи щодо державної підтримки сімей з неповнолітніми дітьми працівників органів внутрішніх справ, які загинули під час виконання службових обов'язків", головною метою якого є поліпшення матеріального стану кожної конкретної сім'ї, а також посилення контролю за здійсненням соціальної роботи стосовно цієї категорії громадян у кожному підрозділі [6]. На виконання Указу Президента України Міністерством внутрішніх справ України 4.05.1998 року виданий відповідний наказ, де більш конкретизовано були визначені напрямки соціальної роботи стосовно зазначеної категорії населення [7].

На цей час у Головному Управлінні внутрішніх справ України в АР Крим на обліку перебуває 45 сімей працівників органів внутрішніх справ, які загинули при виконанні службових обов'язків. З них у 25 сім'ях виховується 30 неповнолітніх дітей. Незважаючи на складні економічні умови, Головним Управлінням внутрішніх справ України в АР Крим проводиться робота з поліпшення як соціально-побутового, так і матеріального стану даних сімей. Створений комп'ютерний банк даних на сім'ї працівників ОВС, загиблих при виконанні службових обов'язків, де виховуються неповнолітні діти, з інформацією про місце роботи дружин, житлові умови, матеріальний стан, наявність хронічних захворювань у дітей. Це дозволило зосередити та упорядкувати всю інформацію стосовно кожної конкретної сім'ї та визначити, шляхом планування, конкретні заходи щодо вирішення найбільш питань з поліпшення житлових умов, матеріального стану, при необхідності, надання медичної допомоги сім'ям. Крім того, створення цього банку даних, дозволило посилити контроль за діяльністю кожного конкретного підрозділу стосовно проведеної соціальної роботи відносно кожної конкретної сім'ї.

Для поліпшення роботи з шефської допомоги за цією категорією сімей з липня 2000 року закріплені працівники галузевих служб ГУМВС України в АР Крим, у яких проходили службу загиблі. Це, хоча і спрямоване на безпосереднє спілкування працівника ОВС із членами сім'ї загиблого з питань вирішення проблем, які виникають у цій сім'ї, але без законодавчого визначення конкретних функцій цього працівника ОВС, на наш погляд, малоефективне. Тому, закріплюючи працівника за конкретною сім'єю загиблого міліціонера, перш за все, необхідно визначити коло його обов'язків і законодавчо це зафіксувати. Тільки тоді, коли людина відчуває на собі тягар обов'язку, вона

сумлінно та з відповідальністю буде ставитися до поставленого перед нею завдання.

Кожного року у санаторіях "Дельфін", "Наука", "Бригантина" с. Пішане Бахчисарайського району, "Смарагдовий" м. Євпаторії безкоштовно оздоровлюються діти загиблих. За період з 2001-2002 рік у цих закладах було оздоровлено 22 дитини. Цей напрямок досить розвинутий та налагоджений в ГУ МВС України в АР Крим. Але все ж таки і його треба вдосконалювати, поліпшуючи умови оздоровлення, контролюючи організацію відпочинку та оздоровлення дітей в цих санаторіях.

ГУ МВС України в АР Крим регулярно здійснює допомогу в оформленні документів для вступу в навчальні заклади як системи МВС України, так і в інші. Так, у 2001-2002 роках поступили: у Національний університет внутрішніх справ - 1 дитина, у юридичний ліцей при Національній академії МВС - 3, у Юридичний інститут НУВС - 1, у Національну академію МВС України - 1, у Таврійський університет ім. Вернадського - 1 дитина. На наш погляд, цього недостатньо. Ми повинні дбати не лише про процес оформлення документів, але й про пільги при вступі в навчальні заклади для дітей загиблих працівників, про організацію підготовки до вступних іспитів у ці заклади. Для цього повинні організовуватися підготовчі курси, виділятися приміщення для їх проведення, запрошуватися викладачі для проведення занять з цими дітьми.

Постійно вишукуються можливості для надання допомоги сім'ям загиблих працівників ОВС у вирішенні інших проблем. Так, незалежно від вкрай обмеженого фінансування вживаються всі необхідні заходи щодо вирішення питання про забезпечення цих сімей жилою площею - за рахунок спонсорських коштів ГУМВС України в АР Крим у 2001 році 1 сім'ї була здійснена допомога у придбанні 4-х кімнатної квартири, вирішене питання про виділення 1-кімнатної квартири ще одній родині. За період з 2001 по 2002 рік сім'ям загиблих працівників органів внутрішніх справ ГУ МВС України в АР Крим, підрозділами ОВС на місцях спільно із благодійними фондами була надана грошова допомога на загальну суму 23 тис. 819 гривень. При виникненні необхідності надається грошова допомога на лікування членів сім'ї, на придбання ліків, вирішуються питання про безкоштовне протезування зубів, установку домашнього телефону.

Піклування про цю категорію населення не обмежується і в святкові дні. Щорічно для дітей загиблих працівників органів внутрішніх справ організовуються святкові новорічні ялинки, де їм вручаються подарунки. Свято 8 березня теж не проходить непоміченим. Вдовам вручаються цінні подарунки, але, на наш погляд, цього ще замало - можна взяти за традицію організацію концертів, ретельно плануючи всі заходи, які будуть проводитися.

Окрім того, виходячи з необхідності та можливості, надається допомога у ремонті житла, догляду за присадибними ділянками, організації й проведенні похоронів, косметичних ремонтів місць поховання, виготовленні металевих огорожень. Для сімей сільської місцевості надається допомога у придбанні палива на зимовий період збиранні урожаю картоплі, заготівлі сіна та зерна.

Виконуючи Указ Президента України про вшануван-

ня пам'яті загиблих працівників органів внутрішніх справ, затверджено план заходів, які проводяться ГУ МВС України в АР Крим по вшануванню пам'яті загиблих працівників ОВС. Кожного року в цей день на площі ГУ МВС України в АР Крим біля пам'ятної стели, спорудженої на честь пам'яті мільціонерів, загиблих при виконанні службових обов'язків, в присутності членів сімей загиблих працівників, керівництва та особового складу Головного управління проводиться ритуал покладання квітів та поминальний молебень. Потім відбувається зустріч членів колегії Головного управління з членами сімей загиблих працівників, на якій проводиться конструктивна бесіда, про рішення насущних проблем, які виникають в цих сім'ях. У ході зустрічі керівництво вручає членам сім'ї загиблих квіти та конверти з матеріальною допомогою. Так, у 2002 році в цей день вищезазначеній категорії населення була надана грошова допомога на загальну суму 9000 гривень, а також набори канцелярських товарів для дітей на наступний навчальний рік.

Сучасний стан соціальної роботи з членами сімей загиблих працівників ще досить не налагоджений. Про це свідчать матеріали соціологічного дослідження, проведеного між членами сімей загиблих працівників ОВС. Так, на питання, чи задоволені вони соціальною роботою, яка проводиться ГУ МВС України в АР Крим, відносно надання допомоги у вирішенні виникаючих у цих сім'ях проблем, 60 % опитаних відповіли "задоволені", 15 % - "не задоволені", 25 % - утрималися від відповіді. Основною причиною "незадоволення" більшість опитуваних сформулювали так "мало приділяється уваги", а дехто зовсім і не знає, що для вирішення виникаючих проблем можна звертатися в ГУ МВС України в АР Крим.

Підсумовуючи зазначимо, що рівень соціальної роботи, що проводиться до сімей працівників ОВС, загиблих при виконанні службових обов'язків, досить високий, але недостатній і потребує постійного підвищення та вдосконалення. Наше суспільство повинно піклуватися про матеріальний й моральний стан цих сімей, приділяти достатньо уваги благоустрою не тільки побуту, а й культурному зростанню, приділяти більше уваги дітям, тому що здоров'я та благополуччя наших дітей зараз - це запорука здорового та розвинутого суспільства в майбутньому.

Тому, для виведення питання соціальної роботи на належний рівень, перш за все, залежить від тих людей, на кого безпосередньо покладені обов'язки з проведення соціальної роботи серед членів сімей загиблих працівників органів внутрішніх справ. У Головному Управлінні внутрішніх справ України в АР Крим цей обов'язок покладений на відділ роботи з особовим складом. Але, на

наш погляд, така постанова питання взагалі не є вірною, тому що особового складу в ГУ МВС України в АР Крим багато, а працівників в цьому відділі всього п'ять, і це замало. Треба створити відділ, що займатиметься тільки соціальною роботою з сім'ями загиблих працівників ОВС, законодавчо закріпити обов'язки його працівників, або навіть окремого працівника, який відповідатиме за роботу з соціального забезпечення цих сімей. Наприклад, оздоровленням та медичним забезпеченням займається один працівник, допомогою в оформленні документів для вступу в навчальні заклади, організацією підготовчих курсів - другий, вирішенням питання забезпечення житлом - третій та ін. Такий підхід, на нашу думку, був би досить ефективним та діючим, тому що кожний працівник відчував би на собі відповідальність за свій обсяг роботи.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Офіц. текст: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: Навч. посібн. /Авт.-укл. М.І. Хавронюк. -К.: Вид-во А.С.К., 2003. -384 с.
2. Закон України "Про міліцію" // ВВР України. -1991. -№ 4.
3. Лефтеров В.О., Тимченко О.В. Психологічні детермінанти загибелі та поранень працівників органів внутрішніх справ: Монографія. -Донецьк: ДІВС МВС України, 2002. -324 с.
4. Закон України "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ" від 9.04.1992 року // ВВР України. -1992. -№ 29. -Ст.399.
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про додаткові пільги щодо оподаткування грошової допомоги сім'ям загиблих військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ" від 3.01.1995 р.
6. Указ Президента України "Про деякі заходи щодо державної підтримки сімей з неповнолітніми дітьми працівників органів внутрішніх справ, які загинули під час виконання службових обов'язків" від 17.03.1998 р. -№ 197/98.
7. Наказ МВС України Про виконання Указу Президента України "Про деякі заходи щодо державної підтримки сімей з неповнолітніми дітьми працівників органів внутрішніх справ, які загинули під час виконання службових обов'язків" від 04.05.1998 р. -№ 315.

*Надійшла до редколегії 19.04.2004*

СЕРДЮК Ю.А. НЕКОТОРЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ В ОРГАНАХ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ (НА МАТЕРИАЛАХ ГУ МВД УКРАИНЫ В АР КРЫМ)  
Рассмотрены некоторые аспекты социальной работы с семьями погибших сотрудников органов внутренних дел, определены направления ее усовершенствования.

\*\*\*

SERDJUK JU.A. SOME DIRECTIONS OF IMPROVEMENT SOCIAL WORK IN LAW-ENFORCEMENT ORGANS OF UKRAINE (ON MATERIALS CENTRAL ADMINISTRATIVE ORGAN OF THE UKRAINE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS IN THE CRIMEA AUTONOMOUS REPUBLIC)  
Some aspects of social work with families of the lost employees of law-enforcement organs are considered, directions of its improvement are determined.